



**“KIBERXAVFSIZLIK MARKAZI”**

**davlat unitar korxonasi**

# **Muhim axborot infratuzilmasi obyektlari**

**MAI obyektlarini attestatsiyadan  
o‘tkazish bo‘limi boshlig‘i**

**Toir Ismoilov**

**tel. 71 203 01 16**

**E-mail: [t.ismoilov@csec.uz](mailto:t.ismoilov@csec.uz)**

## Muhim axborot infratuzilmasi obyektlarida kiberxavfsizlik ta'minlanishining dolzarbligi



**HONDA**

**2010**

**Eron yadroviy dasturi**

*Stuxnet* tarmoq “qurti”.  
Windowsdagi zaiflikdan foydalanib Siemens qurilmalariga zarar yetkazgan

**Yadroviy dasturdagi yadro sentrefugalarining 1/5 qismini ishdan chiqargan**

**2015**

**Ukraina elektro-energetikasi**

*BlackEnergy 3* zarali dasturi. Hujum elektron pochtdan kelgan hujjat tarkibiga birlashtirilgan zararli dasturni ishga tushirish orqali amalga oshirilgan

**230 mingga yaqin aholi 16 soat davomida elektr energiyasidan uzilgan**

**2020**

**avtomobil ishlab chiqaruvchi**

*Ekans* tarmoq “qurti”.  
Zavodga bo'lgan kiberhujum natijasida 1 hafta mobaynida ishlab chiqarishda uzilish ro'y bergan

**Yaponiya, AQSh va Hindistondagi zavodlarga jiddiy ta'sir qilgan**

## MAI obyektlarida kiberxavfsizlik holatini va kiberxavfsizlik hodisalariga chora ko‘rishga tayyorligini o‘rganish

### 7 ta tashkilot

\*\* ta axborot tizimi

\*\* ta zaiflik

\*\* ta talablarni bajarilmaslik holati

\*\* ta avtomatlashtirilgan boshqaruv tizimlari

\*\* ta kamchilik

Ishchi komyuterlar

cheklanmagan  
administrator huquqi

antivirus mavjud  
emas

viruslar bilan  
zararlanish

ma‘nan eskirgan  
operatsion tizimlar

o‘ta sodda parol

masofaviy ish  
stoli xizmatlari



O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI  
QONUNI

2022-yil 15-aprel

O‘RQ-764-son

**KIBERXAVFSIZLIK  
TO‘G‘RISIDAGI QONUN**

**MAI bilan bog‘liq asosiy tushunchalar**

**MAIga taalluqli sohalar**

**Vakolatli davlat organing vazifalari**

**MAI obyektlarining toifalari**

## ASOSIY TUSHUNCHALAR

### Muhim axborot infratuzilmasi

muhim strategik va ijtimoiy-iqtisodiy ahamiyatga ega bo‘lgan avtomatlashtirilgan boshqaruv tizimlarining, axborot tizimlari hamda tarmoqlar va texnologik jarayonlar resurslarining majmui

### Muhim axborot infratuzilmasi obyektlari

davlat boshqaruvi va davlat xizmatlari ko‘rsatish, mudofaa, davlat xavfsizligini, huquq-tartibotni ta‘minlash, yoqilg‘i-energetika majmui (atom energetikasi), kimyo, neft-kimyo tarmoqlari, metallurgiya, suvdan foydalanish va suv ta‘minoti, qishloq xo‘jaligi, sog‘liqni saqlash, uy-joy kommunal xizmatlar ko‘rsatish, bank-moliya tizimi, transport, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, ekologiya va atrof-muhitni muhofaza qilish, strategik ahamiyatiga ega bo‘lgan foydali qazilmalarni qazib olish va qayta ishlash sohasida, ishlab chiqarish sohasida, shuningdek iqtisodiyotning boshqa tarmoqlarida va ijtimoiy sohada qo‘llaniladigan **axborotlashtirish tizimlari**

### Muhim axborot infratuzilmasi subyektlari

davlat organlari va tashkilotlari, shuningdek mulk, ijara huquqlari asosida yoki boshqa qonuniy asoslarda muhim axborot infratuzilmasi obyektlariga **egalik qiluvchi yuridik shaxslar**, shu jumladan muhim axborot infratuzilmasi obyektlarining **ishlashini hamda hamkorligini ta‘minlovchi yuridik shaxslar** va (yoki) yakka tartibdagi tadbirkorlar

## MAIga taalluqli sohalar



davlat boshqaruvi va xizmatlarini ko'rsatish

mudofaa, davlat xavfsizligi

huquq-tartibotni ta'minlash

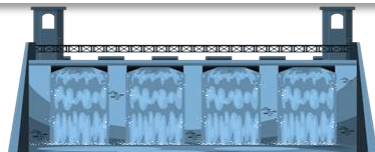
yoqilg'i-energetika majmui  
(atom energetikasi)

kimyo, neft-kimyo tarmoqlari

metallurgiya

suvdan foydalanish va suv ta'minoti

qishloq xo'jaligi



sog'liqni saqlash

uy-joy kommunal xizmatlar ko'rsatish

bank-moliya tizimi

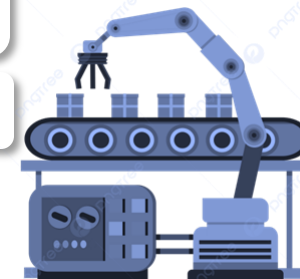
transport

axborot-kommunikatsiya texnologiyalari

ekologiya va atrof-muhitni muhofaza qilish

strategik ahamiyatiga ega bo'lgan foydali  
qazilmalarni qazib olish va qayta ishlash

ishlab chiqarish





O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI PREZIDENTINING  
QARORI

2023-yil 31-may

167-son

**MAI OBYEKTлари  
KIBERXAVFSIZLIGINI  
TA‘MINLASH TIZIMINI  
TAKOMILLASHTIRISH  
BO‘YICHA  
QO‘SHIMCHA CHORA-  
TADBIRLAR  
TO‘G‘RISIDA**

**MAI obyektlari kiberxavfsizligini ta‘minlash tartibi  
to‘g‘risidagi nizom**

**MAI obyektlarida kiberxavfsizlikning umumiy  
talablari**

**mas‘ul xodimlarni attestatsiyadan o‘tkazish**

**MAI obyektlarining reyestrini shakllantirish hamda  
MAI obyektlarini toifalash nizomni tasdiqlash**



## MAI obyektlari kiberxavfsizligini ta'minlash tartibi to'g'risidagi nizam

### Vakolatli davlat organi

MAI obyektlarining yagona davlat reyestrini shakllantiradi va yuritadi

ishchi organ va O'zkomnazorat tomonidan o'tkaziladigan o'rganish va tekshirishlarni tartibga soladi

kiberxavfsizlik hodisalari bo'yicha ma'lumot almashish tartibini belgilaydi

davlat sirlarini o'z ichiga olmagan ma'lumotlarni qayta ishlaydigan MAI obyektlarida nazoratni amalga oshiradi

### O'zkomnazorat

ishchi organ bilan birgalikda MAI obyektlarida normativ hujjatlar talablarining MAI subyektlari tomonidan bajarilishini tekshiradi, o'rganadi va nazorat qiladi

MAI subyektlariga zaiflik va kamchiliklarni bartaraf etish bo'yicha ko'rsatmalar beradi

MAI obyektlarining uzluksiz ishlashini ta'minlashga ko'maklashadi

### Ishchi organ

MAI obyektlarini ularning texnik topshiriq va kiberxavfsizlik talablariga mosligi yuzasidan audit, attestatsiya hamda ekspertizadan o'tkazadi

MAI obyektlarida axborot xavfsizligi siyosatini ishlab chiqish va joriy etishga ko'maklashadi





O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI DAVLAT XAVFSIZLIK XIZMATI RAISING  
BUYRUG‘I

2023 yil 04 sentabr

91-son

**KIBERXAVFSIZLIK  
VA MUHIM AXBOROT  
INFRATUZILMASI  
OBYEKTLARINING  
KIBERXAVFSIZLIGINI  
TA‘MINLASH  
DARAJASINI  
BAHOLASH TARTIBI  
TO‘G‘RISIDAGI  
NIZOMNI TASDIQLASH  
HAQIDA**

kiberxavfsizlik va MAI obyektlari rahbarlarining  
murojaatiga muvofiq o‘tkaziladi

bevosita vakolatli davlat organi yoki uning ishchi  
organi tomonidan amalga oshirilishi mumkin

kiberxavfsizlik va MAI obyektlarining  
kiberxavfsizligiga salbiy ta‘sir etuvchi tahdidlar  
mavjudligi o‘rganiladi



## O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI DAVLAT XAVFSIZLIK XIZMATI RAISING BUYRUG‘I

O‘zbekiston Respublikasi MAI obyektlarini **toifalash** va **yagona reestrini yuritish** tartibi to‘g‘risidagi vaqtinchalik nizomni tasdiqlash haqida

**MAI obyektini  
aniqlash va  
toifalash  
komissiyasi**

**AT tomonidan amalga oshiriladigan hisoblash jarayonlarini aniqlaydi**

**muhim jarayonlarni bajarilishini ta‘minlash va (yoki) ularni bajarilishini boshqarish, nazorat qilish yoki kuzatishni amalga oshirish uchun zarur ma‘lumotlarni qayta ishlaydigan hisoblash jarayonlarini aniqlaydi**

**kiberxavfsizlik hodisalari yuz berishiga sabab bo‘lishi mumkin bo‘lgan kibertahdid va zaifliklarni tahlil qiladi**



## O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI DAVLAT XAVFSIZLIK XIZMATI RAISING BUYRUG‘I

O‘zbekiston Respublikasi MAI obyektlarini **toifalash** va **yagona reestrini yuritish** tartibi to‘g‘risidagi vaqtinchalik nizomni tasdiqlash haqida

**MAI obyektini  
aniqlash va  
toifalash  
komissiyasi**

**buzg‘unchilarning AT bilan bog‘liq bo‘lgan harakatlarini, shuningdek kiberxavfsizlik tahdidlarining boshqa manbalarini ko‘rib chiqadi**

**ATda kiberxavfsizlik hodisalari yuz berganda ro‘y berishi mumkin bo‘lgan oqibatlar va zarar ko‘lamini baholaydi**

**ATni MAI obyektiga taalluqligi haqida qaror qabul qiladi**

**MAI obyektini toifalaydi**

## MAI obyektlarini reyestruga kiritish

DALOLATNOMA

[Redacted content]

Rahbar

TASDIQLAYMAN

Vakolatli davlat  
organiga

ARIZA

[Redacted content]

Rahbar

## Axborotlashtirish tizimini MAI obykti sifatida aniqlash

**Kiberxavfsizlik hodisalari ro‘y berganda yuzaga kelishi mumkin bo‘lgan oqibatlar**

davlat (hudud)ni boshqarish vazifalarini buzilishi

davlatning nufuzi va obro‘sig’a zarar yetishi

mudofaa qobiliyati va xavfsizligining buzilishi

telekommunikatsiya xizmatlarining ishdan chiqishi

ijtimoiy va iqtisodiy ahamiyatga ega tovarlarni uzluksiz ishlab chiqarilishini to‘xtashi

davlat organiga yuklatilgan vazifalarni bajara olinmasligi

xizmat ko‘rsatish obyektlarining ishlashini buzilishi yoki to‘xtashi

bank-moliya tizimining barqarorligini buzilishi

hayot faoliyatini ta‘minlash tizimlarining buzilishi

huquq-tartibotni ommaviy buzilishi

xalqaro barqarorlikni buzilishi

konfidensial va davlat sirlarini o‘z ichiga olgan ma‘lumotlarni oshkor qilinishi

transport tizimining xavfsizligini buzilishi

inson sog‘ligiga zarar yetishi

atrof-muhitga zarar yetishi

## MAI obyektlarini toifalash mezonlari

MAI obyektining toifasi	QUYI DARAJA	O‘RTA DARAJA	YUQORI DARAJA
Zarar miqdori	ancha miqdorda <i>34-102 mln.so‘m</i>	ko‘p miqdorda <i>102-170 mln.so‘m</i>	juda ko‘p miqdorda <i>170 mln.so‘mdan ortiq</i>
Odamlarning sog‘ligiga zarar yetishi	10 dan ortiq bo‘lmagan	10 dan ortiq biroq 20 dan ko‘p bo‘lmagan	20 dan ortiq
Odamlarning hayot faoliyati sharoitlari buzilishi	100 dan ortiq bo‘lmagan	100 dan ortiq biroq 500 dan ko‘p bo‘lmagan	500 dan ortiq
Atrof muhitga zarar yetishi mumkin bo‘lgan hudud	o‘rtacha kattalikdagi ekin maydonigacha <i>250 kv. metrgacha</i>	o‘rtacha kattalikdagi ekin maydoniga teng <i>250-1000 kv. metr</i>	katta ekin maydoniga teng <i>1000 kv. metrdan ortiq</i>



## **O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil 31-maydagi 167-son Qaroriga muvofiq joriy etilmoqda**

---

**MAI obyektlarining kiberxavfsizligini ta‘minlashga mas‘ul xodimlarni lavozimga tayinlash va lavozimdan ozod etish yuzasidan vakolatli davlat organini xabardor qilish tartibi**

**MAI obyektlarining kiberxavfsizligini ta‘minlashga mas‘ul xodimlarni attestatsiyadan o‘tkazish tartibi**

**Axborot va kiberxavfsizlik hodisalari haqida xabar berish tartibi**



**E'TIBORINGIZ UCHUN RAHMAT!**